

відторгнення органа (Kwon et al., 2024).

Висновки: технологія CRISPR/Cas9 дозволяє перетворювати тварин на джерело імуносумісних ксенотрансплантатів, наближених за характеристиками до органів реципієнта. Дослідження з пересадкою органів між видами показали можливість їх функціонування без негайного відторгнення.

CRISPR/Cas9 відкриває перспективи подолання міжвидового імунного бар'єра, що раніше вважалося неможливим у трансплантології, і формує основу для створення біологічних систем отримання органів, здатних вирішувати проблему дефіциту донорського матеріалу в медицині та ветеринарії.

ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ДО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДРІБНОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ ПІД ЧАС ТРАНСПОРТУВАННЯ: ОГЛЯД ВЕТЕРИНАРНИХ ЗАСОБІВ

Чумак В. О. – к. вет. н., доцент
*Дніпровський державний аграрно-економічний
університет, м. Дніпро*

Актуальність проблеми. Питання дотримання вимог щодо благополуччя тварин і захисту від жорсткого поводження набули особливої уваги в Україні, але інформації щодо добробуту овець і кіз порівняно із іншими видами відносно мало.

Аналіз літературних джерел. Наказ Мінекономрозвитку від № 224 08.02.2021 «Про затвердження Вимог до благополуччя сільськогосподарських тварин під час їх утримання» і Постанова КМУ № 1402 від 16.11.2011 р. щодо «Правил транспортування тварин» стосується дрібної рогатої худоби лише у загальних вимогах. Проте власники та утримувачі овець і кіз можуть користуватись інформацією,

яка міститься у Welfare of small ruminants during transport, та стосується оцінки придатності тварин до перевезення, перелік негативних станів, що можуть впливати на добробут тварин, індикаторів мікроклімату, забезпечення площею розміщення, кормом, водою, підстилкою та інших умов у транспортних засобах щоб запобігти погіршенню здоров'я і продуктивності (Nielsen et al., 2022).

Особливу увагу аспектам фізіології стресу дрібних жуйних тварин, ветеринарно-фармакологічним аспектам використання засобів профілактики за транспортного стресу приділяють у країнах із жарким кліматом. Переважно розглядають використання аскорбінової кислоти, для овець та кіз добові дози для внутрішнього використання становлять 0,5-2 г, можливі комбінації із іншими антиоксидантами, відсутні обмеження щодо каренції після застосування аскорбінової кислоти (Biobaku and Ahmed, 2020, Singh et al., 2025).

Аскорбінова кислота має CAS 50-81-7. На ринку України представлені партії аскорбінової кислоти залежно від призначення, зокрема для виготовлення харчових добавок (E 300), ветеринарних лікарських засобів (QA11GA01, QG01AD03, QS01XA15), косметичної продукції, які пропонуються до реалізації.

Стаття 26 ЗУ “Про ветеринарну медицину і благополуччя тварин” вимагає від осіб, які утримують продуктивних тварин, мати відомості щодо використаних ветеринарних препаратів і кормових добавок. Тому слід одержувати інформацію щодо походження тих товарів, які застосовуються тваринам.

Стаття ЗУ “Про безпечність та гігієну кормів” містить статтю 16, яка вирізняє таку категорію зоотехнічних добавок, як “стабілізатори фізіологічного стану, які при годуванні здорових тварин сприятливо впливають на їхній фізіологічний стан, у тому числі на стійкість до стресових факторів”. Стаття 18

регламентує порядок державної реєстрації кормових добавок. За спрощеною системою можуть бути зареєструвати добавки, які дозволені у Євроспільноті.

Регламент (ЄС) № 1831/20031 містить правила, що регулюють обіг добавок для використання у годівлі тварин. Аскорбінова кислота, аскорбілфосфат натрію та аскорбілфосфат натрію кальцію наразі дозволені як харчові добавки (функціональна група: вітаміни, провітаміни та хімічно чітко визначені речовини, що мають подібну дію) у кормах для всіх видів тварин. Аскорбінова кислота також дозволена у воді для пиття для всіх видів тварин. Аскорбінова кислота, аскорбат натрію, аскорбат кальцію та аскорбілпальмітат дозволені як технологічні кормові добавки (функціональна група: антиоксиданти) у кормах для всіх видів тварин. Вітамін С у формі аскорбінової кислоти та його кальцієві та натрієві солі, аскорбілпальмітат, натрій-кальцій-аскорбілфосфат та натрій-аскорбілфосфат є безпечними для всіх видів тварин. Встановлення максимального вмісту не вважалось за необхідне. Зареєстровані кормові добавки із аскорбіновою кислотою від DSM Nutritional Products Ltd., NHU Europe GmbH and Orffa Additives B.V. (EFSA Panel on Additives and Products or Substances used in AnimalFeed, 2025).

В Україні були створені препарати для протистресових обробок тварин, зокрема Нутріфарм (Фарматон), Цеда-віт (Бровафарма), Декавіт і Декавіт форте (Ветсинтез), Аміновітол (Біотестлаб) тощо, проте слід звертати увагу на наявність чинного реєстраційного посвідчення на ветеринарні лікарські засоби із аскорбіновою кислотою та іншими антиоксидантами.

Для корекції поведінки у дуже неспокійних тварин можливе застосування виключно спеціалістами ветеринарної медицини заспокійливих препаратів. На сьогодні зареєстровані два 2% розчини

ксилазину, а саме “Седазіностар” від ПП «O.L.KAR-АгроЗооВет-Сервіс» і “Седазін” від “Біовет Пулави Сп. з о.о.”, настанови яких для жуйних тварин рекомендують внутрішньом’язове уведення у дозі 0,025 мл/10 кг маси тіла, тривалість дії до 4 годин, каранція відсутня.

Висновки: визнана ефективність вживання або згодовування лікарських засобів або кормових добавок із аскорбіною кислотою з метою запобігти наслідкам стресових ситуацій під час утримання або транспортування продуктивних тварин (савців і птахів). Дотримання вимог щодо благополуччя тварин передбачає використання ветеринарних лікарських засобів і кормових добавок згідно чинному національному законодавству.

НАЙПОШИРЕНІШІ ПАТОЛОГІЇ ПІСЛЯОТЕЛЬНОГО ПЕРІОДУ КОРІВ

Шнайдер В. А. – к. вет. н., доцент

Кацараба О. А. – к. вет. н., доцент

Алексійчук Б. С. – студент магістратури

Поліський національний університет, м. Житомир

Актуальність проблеми. Післяотельний період у корів є одним із найбільш критичних етапів у технології виробництва молока, оскільки саме в цей час організм тварини зазнає значних фізіологічних, метаболічних і гормональних змін, пов’язаних із завершенням вагітності, родами та початком лактації. У цей період корови особливо вразливі до розвитку різноманітних патологічних станів, що можуть суттєво впливати на їхнє здоров’я, репродуктивну функцію, молочну продуктивність і тривалість господарського використання.

Серед найпоширеніших патологій післяотельно-